

Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

“U-Netaneh Tokef Kedushat Ha-Yom:
Medieval Story and Modern Significance”

Rabbi Jacob J. Schacter

כ"ה אלול תשס"ה • 10/2/'05

A program of
The Center for the Jewish Future
At Yeshiva University

אברהם ברוך, "צמח הדיסבורג" של ה' זמנין מאגרא (אגרא)
 על הפוסט יונתה מאקס דאסלר, דאסלר, זצ"ל (הס"ד)
 ד"ר 125-38

ד"ר ש. שפירא, "זיכרון וצדקה" וצדקה מצד זיכרון
 ז"ל ח"ד הגאון ר' אל כפירוב הפייטנים אלהים, נסודים ח' (מחמ"א)
 (הס"ד) ד"ר 23-42

THE ARK IS OPENED.

Congregation and chazzan:

And so, the Kedushah prayer shall ascend to You, for You, our God,
 are the King Who pardons and forgives.

Congregation and chazzan:

Let us now relate the power of this day's holiness, for it
 is awesome and frightening. On it Your Kingship will be
 exalted; * Your throne will be firm with kindness * and You will sit
 upon it in truth. * It is true that You alone * are the One Who judges,
 proves, knows, and bears witness; Who writes and seals, (counts and
 calculates); Who remembers all that was forgotten. * You will open the
 Book of Chronicles — it will read itself, and everyone's signature is in
 it. * The great shofar * will be sounded and a still, thin sound * will be
 heard. Angels will hasten, a trembling and terror will seize them — and
 they will say, 'Behold, it is the Day of Judgment, to muster the
 heavenly host for judgment!' — for they cannot be vindicated * in Your
 eyes in judgment. All mankind * will pass before You like members of
 the flock. Chazzan— Like a shepherd inspecting his flock, making sheep
 pass under his staff, so shall You cause to pass, count, calculate, and
 consider the soul of all the living; and You shall apportion the fixed
 needs of all Your creatures and inscribe their verdict.

Congregation then chazzan [in some congregations this is recited only by the chazzan]:

On Rosh Hashanah * will be inscribed and on Yom
 Kippur will be sealed how many will pass from the
 earth and how many will be created; who will live and who will die;
 who will die at his predestined time * and who before his time; who by
 water and who by fire, who by sword, who by beast, who by famine,
 who by thirst, who by storm, * who by plague, who by strangulation,
 and who by stoning. Who will rest and who will wander, who will live
 in harmony and who will be harried, who will enjoy tranquillity and
 who will suffer, who will be impoverished and who will be enriched,
 who will be degraded and who will be exalted.

Congregation aloud, then chazzan:

FAST VOICE MONEY

But repentance, prayer and charity*
 remove the evil of the decree!

THE ARK IS OPENED.

Congregation and chazzan:

ובכן וקל תעלה קדשה, כי אתה אלהינו מלך מוחל וסולח.

Congregation and chazzan:

ונתנה תקף קדשת היום, כי הוא נורא ואיום. ובו תנשא
 מלכותך, ויכון בחדר כסאך, ותשב עליו
 באמת. * אמת כי אתה הוא * דין ומוקד, ויודע ועד, וכותב
 וחיתום (וסופר ומונה), ותזכור כל הנשכחות. * ותפתח את
 ספר הזכרונות, ומאליו יקרא, וחיתום יד כל אדם בו. *
 ובשופר גדול יתקע, וקול דממה דקה ישמע. ומלאכים
 יחפזו, וחיל ורעדה יאחזו, ויאמרו הנה יום הדין, לפקוד על
 צבא מרום בדין, כי לא יזכי בעיניך בדין. וכל באי עולם
 יעברו לפניך בבני מרון. * בפקדת רועה עדרו, מעביר צאנו
 תחת שבטו, בן מעביר ותספור ותמנה, ותפקוד נפש כל חי,
 ותחתוך קצבה לכל בריותיך, ותכתוב את גור דינם.

Congregation then chazzan [in some congregations this is recited only by the chazzan]:

בראש השנה * יכתוב, וביום צום פפור יחתמו, כמה
 יעברו, וכמה יבראו; מי יחיה ומי ימות,
 מי בקצו ומי לא בקצו, מי במים ומי באש, מי בחרב, ומי
 בחיה, מי ברעב, ומי בצמא, מי ברעש, ומי במגפה, מי
 בחניקה, ומי בסקילה, מי ינוח ומי ינוע, מי ישקט ומי יטרף,
 מי ישלו ומי יתסר, מי יעני ומי יעשר, מי ישפל ומי ירום.

Congregation aloud, then chazzan:

צום קול ממון

ותשובה ותפלה וצדקה*
 מעבירין את רע הגזירה.

I found a manuscript by Rabbi Ephraim ben Jacob of Bonn [12th cent.], describing how Rabbi Amnon of Mainz came to compose the liturgical poem beginning, "And we shall express the powerful sanctity," after a misfortune that had happened to him. The manuscript follows:

This is the story of what happened to Rabbi Amnon of Mainz, who was one of the great men of his generation, and rich, and of good family, and handsome, and well-formed. The lords and the archbishop began to demand that he convert to their religion, and he refused to listen to them. And it came to pass, after they had spoken to him day after day and he would not listen to them, though the archbishop himself was urging him, that one day he said to them, "I wish to take counsel and to think about this matter for another three days." He said this to put them off.

And it came to pass, that the moment he had left the presence of the archbishop he took it to heart that he had allowed a word of doubt to leave his lips, as though he needed to take counsel and thought to deny the living God.

So he went home, and would neither eat nor drink, and fell sick. And all his near ones and loved ones came to console him, but he refused to be consoled. For he said, "I shall go down to the grave mourning, because of what I have said." And he wept, and was sad at heart.

And it came to pass on the third day, while he was in pain and anxiety, that the archbishop sent after him. And he said, "I shall not go." And his foe continued to send many and ever more distinguished lords. But Rabbi Amnon still refused to go to the archbishop.

Then the archbishop said, "Bring Amnon against his will immediately." So they hurried and brought him. And he said to him, "What is this, Amnon? Why have you not come to reply to me and to do my desire at the end of the time you set for yourself in which to take counsel?"

And Amnon answered and said, "I shall pronounce my own sentence. Let the tongue that spoke and lied to you be cut out." For Rabbi Amnon wished to sanctify God, because he had thus spoken.

Then the archbishop answered and said, "No, the tongue I shall not cut out, for it spoke well. But the feet that did not come to me at the time you set I shall lop off, and the rest of the body I shall punish." Then the oppressor commanded, and they lopped off the fingers of Rabbi Amnon's hands and his feet. At every finger they asked him, "Will you be converted, Amnon?" And he said, "No."

And it came to pass when they had finished lopping off his fingers, that the wicked man ordered Rabbi Amnon to be laid on a shield, with all his fingers at his side. And he sent him home. He was rightly called Rabbi Amnon ["the faithful one"], for he had faith in the living God and lovingly suffered severe afflictions, simply because of one word he had spoken.

After these events, the Days of Awe approached, and Rosh ha-Shanah arrived. Rabbi Amnon asked his relatives to bear him to the House of Prayer just as he was, and to lay him down near the Reader. They did so. And it came to pass, when the Reader came to recite the Kedushah [Sanctification], that Rabbi Amnon said to him, "Hold, and I shall sanctify the great Name of God." And he cried in a loud voice,

וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
כְּכָל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה

(רע) מצאתי מכתב יד של ה"ר אפרים מבונא בר יעקב - שר
אמנון ממנצא יסד ונתנה: חוקף על מקרה רדע
שאדע לו חיל

מעשה בר' אמנון ממנצא שהיה גדול הדור ועשיר ומיוחד ויפה תואר ויפה
מראה והיה חסיד ודגמן לבקש מצו שיהיה ליהם ויסאן
לשמע להם ויהי כדברים אלו יום ולא שמע להם ויפצר בו הדגמן ויהי כדברים
בהחיותם עליו. ואמר דמץ אני להענין ולהשוב על הדבר עד שלשה ימים וכדי
להחיותם מעלי אסר בו ויהי אך יצאו מאת פני הדגמן שם הדבר ללבו על
אשר נכה יצא מפיו לשון סגסוג שהיה צריך שום עצה וסחטבה לכפר באלקים
ודים ויבוא אל ביתו ולא אבה לאכול ולשתות ונעלה ויבוא כל קרוביו ואחביו
לנחם ויסאן להחיותם כי אסר ארד אל גיבי אבל שאלה ויכר ויתעצב אל לבו
ויהי ביום השלישי כדבריו כמאב והוא וישלח הדגמן אחיו ואמר לא אלק ויוסף
עוד הצר שלח שרים רבים ותבברים מאלה ויסאן ללבו אליו ואמר הדגמן
מדוע את אמנון להביא כעל כדור ויסדד ויבוא אחיו ואמר לו מה זאת אמנון
למה לא באת אל לשעך אשר יענה לך להענין ולהשיב לך דבר ולעשות את
בקשתי ויען ואמר אמנון אני את משפטי אחרון כי הלשון אשר דבר וחכוב
לך דעה להחיה כי דמץ היה ר' אמנון לקרש את ה' על אשר דבר נכה ויען
הדגמן ואמר לא כי הלשון לא אחרון כי השב רטבה אלא הדגלים אשר לא
באו לשעך אשר רבית אלי אקצין את ידך והוא איסר וינח הצדור ויקצנו את
פרק אצבעות ידיו ויגליו ועל כל פרק ופרק היו שואלים לו והתחנן עוד אמנון
להפך לאמנונו ואמר לא ויהי ככלותם לקצן צה הרשע להשיב את ר' אמנון
במנו אדיר וכל פרק אצבעותיו כצדו וישלחו לביתו רבי נקרא שמו ר' אמנון כי
האמן כאל דיו וסבל על אמנונו יסדדן קשן שסדדה רק על הדבר שיצא
מפיו אדיר הדברים והאל קרב מעד הדגני ויהי בקש מקדכו לשאת אותו
לבת רבנות עם כל פרק אצבעותיו המלחים ולהשיבו אצל ש"צ ויעשו כן
ויהי כאשר הגיע ש"צ לסד הקדושה היות אשר רה א"ל ר' אמנון הותן מעט
הקדש את השם הגדול ויען בקל רם ובכן לך תעלה קדושה כלומר
שקדושת את ששך על מלכותך ויחזק ואח"כ אמר ונתנה חוקף קדושת היום
ואמר אמת כי אתה ריין ומבית ברי להצדק עליו את הדין שיעלו לפני אתה
פרק ידיו ויגליו וכן כל הענין והזכיר היותם יד כל אדם בו והתקדש נפש כל דו
שכך נזר עליו כיהה וכשנער כל הסילק נסתלק ונקלם מן העולם לעין כל
ואינו כי לקח אותו אלקים ועליו נאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראך ויהי
אדיר הדברים והאמת אשר העלה ר' אמנון ותבבקש בשיבה של מעלה בית
השלישי לשדרתו נראא כמראת הלילה לבנא קלניסם בן רבנא משלם בן
רבנא קלניסם בן רבנא משה בן רבנא קלניסם וליסר לו את הפיוס והוא ונתנה
חוקף קדושת היום וינח עליו לשלח אותו בכל תפוצת הגולה להיות לו עד חסדן
ועשו כהן

סליק ליה הלכות ראש השנה

"And thus may the Sanctification ascend to you," that is to say, I have sanctified your Name for the sake of your Kingship and your Unity. And afterward he said, "And we shall express the powerful sanctity of this day." And he said, "It is true that you are the Judge and Arbiter," in order to justify the verdict, that those same fingers of his hands and his feet might rise before God, as well as the memory of the entire incident. And he said, "And the seal of every man's hand is on it . . . and You remember the soul of every living thing," for his fate was so decreed on Rosh ha-Shanah. When he had ended, his own end came, and he vanished from the earth before the eyes of all, for God had taken him. Of him it is said (Ps. 31: 20): "O how abundant is Thy goodness, which Thou hast laid up for them that fear Thee."

Three days after Rabbi Amnon had been called to the Academy on High, he appeared to Rabbi Kalonymos ben Rabbi Meshullam [ca. 1100] in a dream of night, and taught him the liturgical poem beginning, "And we shall express the powerful sanctity of the day." And he ordered him to send it to all the Diaspora, to be his testimony and remembrance. Rabbi Kalonymos did so. [Or Zarua, Hilkhos Rosh ha-Shanah]

Unesaneh Tokef / וְנִסְנֶה תוֹכֵף

This prayer is one of the most stirring compositions in the entire liturgy of the Days of Awe. Written by Rabbi Amnon of Mainz, Germany, about one thousand years ago, it has become one of the highlights of the chazzan's repetition of the *Mussaf Amidah* on both Rosh Hashanah and Yom Kippur. This is the story behind it (as related in *Or Zarua*):

The bishop of Mainz insisted that his friend and advisor, R' Amnon, convert to Christianity. In order to buy time, R' Amnon asked for three days of grace to meditate upon the question. Upon returning home he was distraught at having given the impression that he even considered betraying his God.

R' Amnon spent the three days in solitude, fasting and praying to be forgiven for his sin, and did not return to the bishop. Finally the bishop had him brought and demanded an answer. R' Amnon replied that his tongue should be cut out for the sin of saying he would consider the matter. Furious, the bishop said that the sin was not in what he said, but in his legs for not coming as he had promised. He ordered that R' Amnon's feet be chopped off, joint by joint.

They did the same to his hands. After each amputation R' Amnon was asked if he would convert, and each time he refused. Then the bishop ordered that he be carried home, a maimed and mutilated cripple, together with the amputated parts.

When Rosh Hashanah arrived a few days later, R' Amnon asked to be carried to the Ark. Before the congregation recited *Kedushah*, he asked to be allowed to sanctify God's Name in the synagogue as he had in the bishop's palace. He recited *Unesaneh Tokef* and then died.

Three days later, R' Amnon appeared in a dream to R' Klonimos ben Meshullam, a great Talmudic and Kabbalistic scholar of Mainz, and taught him the text of *Unesaneh Tokef*, and asked him to send it to all parts of Jewry to be inserted into the Rosh Hashanah liturgy. R' Amnon's wish was carried out, and the prayer became an integral part of the Rosh Hashanah service. Some time later it was included in the Yom Kippur service in most communities.

וְבו תִשָּׂא מְלִכְיָהּ — On it Your Kingship will be exalted. The recitation of the verses of Kingship, Remembrance, and Shofar in the Rosh Hashanah liturgy serves to exalt God's sovereignty.

REMEMBRANCE

אַתָּה זֹכֵר You remember the deeds done in the universe and You recall all the creatures fashioned since earliest times. Before You all hidden things are revealed and the multitude of mysteries since the beginning of Creation, for there is no forgetfulness before Your Throne of Glory and nothing is hidden from before Your eyes. You remember everything ever done and not a single creature is hidden from You. Everything is revealed and known before You, HASHEM, our God, Who keeps watch and sees to the very end of all generations, when You bring about a decreed time of remembrance for every spirit and soul to be recalled, for abundant deeds and a multitude of creatures without limit to be remembered. You made this known from the beginning of creation and You revealed it from earliest times. This day is the anniversary of the start of Your handiwork, a remembrance of the first day. For it is a decree for Israel, a judgment day for the God of Jacob.¹

Regarding countries, it is said on this day which is destined for the sword and which for peace, which for hunger and which for abundance; and creatures are recalled on it to remember them for life or death. Who is not recalled on this day? For when the remembrance of everything fashioned comes before You: everyone's deed and mission, the accomplishments of man's activity, man's thoughts and schemes, and the motives behind man's deeds. Praiseworthy is the man who does not forget You, the human being who takes strength in You, for those who seek You will never stumble nor will those who take refuge in You ever be humiliated.

For the remembrance of all Your works comes before You and You analyze the deeds of them all. Moreover, You lovingly remembered Noah and You recalled him with words of salvation and mercy, when You brought the waters of the Flood to destroy all living flesh because of the evil of their deeds. Consequently his remembrance comes before You, HASHEM, our God, to make his offspring as abundant as the dust of the world and his descendants as the sand by the sea. As it is written in Your Torah: God remembered Noah and all the beasts and all the cattle that were with him in the ark, and God caused a spirit to pass over the earth and the water subsided.¹ And it is said:

זְכוֹנוֹת

אַתָּה זֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם, וּפְקֹד כָּל יְצוּרֵי קֹדֶם. לִפְנֵיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת, וְהִמּוֹן נִסְתָּרוֹת שְׁמִבְרָאשִׁית. כִּי אֵין שְׂכָחָה לִפְנֵי כְסֵא כְבוֹדְךָ, וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. אַתָּה זֹכֵר אֵת כָּל הַמְּפֻעַל, וְגַם כָּל הַיָּצוֹר לֹא נִכְחָד מִמֶּנּוּ. הַכֹּל גָּלוּי וְנִדְוָע לִפְנֵיךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, צוּפָה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. כִּי תָבִיא חֹק וּזְכוֹן, לְהַפְקִיד כָּל רֵיחַ וְנִפְשָׁה, לְהִזְכֹּר מַעֲשִׂים רַבִּים וְהִמּוֹן בְּרִיּוֹת לְאֵין תַּכְלִית, מִבְּרָאשִׁית כּוֹזֵאת הַיּוֹדְעָה, וּמַלְפָּנִים אוֹתָהּ גְּלִיתָ. זֶה הַיּוֹם תַּחֲלֹת מַעֲשִׂיךָ, וּזְכוֹן לַיּוֹם רֵאשׁוֹן; כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב.¹

וְעַל הַמְּדִינוֹת בּו יֵאמַר: אֵיזוֹ לַחֲרָב, וְאֵיזוֹ לְשָׁלוֹם, אֵיזוֹ לַרָעָב, וְאֵיזוֹ לְשָׂבַע. וּבְרִיּוֹת בּו יִפְקְדוּ, לְהַזְכִּיר לַחַיִּים וּלְמָוֹת. מִי לֹא נִפְקֵד בְּהַיּוֹם הַזֶּה; כִּי זֶכֶר כָּל הַיָּצוֹר לִפְנֵיךָ בָּא, מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ, וְעַלִּילוֹת מִצְעָדֵי גִבּוֹר, מַחֲשָׁבוֹת אָדָם וְתַחֲבֻלוֹתָיו, וְיִצְרֵי מַעֲלָלֵי אִישׁ. אֲשֶׁרִי אִישׁ שֶׁלֹּא יִשְׁכַּחְךָ, וּבֶן אָדָם יִתְאַמֵּץ בָּךְ. כִּי דוֹרְשִׁיךָ לְעוֹלָם לֹא יִכָּשְׁלוּ, וְלֹא יִפְּלְמוּ לְנִצָּח כָּל הַחוֹסִים בָּךְ.

כִּי זֶכֶר כָּל הַמַּעֲשִׂים לִפְנֵיךָ בָּא, וְאַתָּה דוֹרֵשׁ מַעֲשֵׂה כָּלֶם. וְגַם אֵת לֶחֶם בֶּאֱהָבָה וְזָכְרָה, וְתַפְקִידָהּ בְּדָבָר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, בְּהִבְיָאֵךְ אֵת מִי הַמְּבֹרָךְ לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי רָע מַעֲלָלֵיהֶם. עַל כֵּן זָכְרוֹנוֹ בָּא לִפְנֵיךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, לְהַרְבּוֹת וְרַעַו בְּעַפְרוֹת תַּבֵּל, וְצִאֲצָאֵיו בְּחוֹל הַיָּם, בְּכַתּוּב בְּתוֹרָתְךָ: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֵת נֹחַ, וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֵת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה, וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רֵיחַ עַל הָאָרֶץ, וַיִּשְׁבּוּ הַמַּיִם.¹ וַיֵּאמַר:

שלטי הגבורים

[illegible][illegible]

18- וְבַמִּסְפָּד הָאֵל הָעוֹלָם מֵרֹדן דְּבִרְסִין
הָלָלוּ וּלְפָנָיו לֹא הִקְדִּישׁוּ לְכַבֵּיחַן
כִּי יִשְׁתַּבְּרֻ וְהוּא קָדוֹשׁ יְיָ כִּין
שְׁהָלֹד מֵרֹדן בְּרִיָּה וְהָאֵל עַל כֵּן
הַמְאֻרָּשׁוֹת שֶׁל דִּין לֹאֻת עַל הַמְאֻרָּשׁוֹ
וּפְרִיזוֹת וְיִשְׁתַּבְּרֻ עֲקֻרֵי כֵּן שֶׁכָּבֹד
מֵרֹדן בְּרִיָּה וְהָאֵל יְיָ דְּבִרְסִין הָלָלוּ
כִּי־זִינִין לְכָל הָעוֹלָם בְּ' זְמִין אֵל
הַשְׁטֵיין בְּמִשְׁנֵט וְיִפְ'־יֵכ מִדְּהֶאֱרָה
וְהֵרָה לְבָרֵךְ עֲצִיבֵי בִּזְמִין הָלָלוּ
שְׁמֵרָא עֲלֵיהֶן אֶחָד אֶחָד בְּזִמְט אֶחָד
בְּרִיָּה עַל כֵּן הוֹלֵם עוֹבְרִין לְפָנָיו
אֶחָד אֶחָד וְהִזְכִּיר עֲלֵיו מִלְּקֵן מִדְּבִרִין
הָלָלוּ : **בְּרַשָׁא** הֵשֵׁה לֵךְ כֵּן
שְׁמֵס עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּכִי מֵרֹדן .
פִּרְסִין בְּנֵמ' : [שְׁתַּחֲוֵי הַיּוֹד וְס']

מפרש בגמ' ד"ק הו"ל רוחא
לכס ומכין אל כל מעשיהו וי' שגל
מה אדם נדון בזה יוסר ממשאר
ימים בעולמה שגל בדברים דהיינו
תבואה ופירות האילן ומים כל אחד
בזמנו הוא כראשו' בגמ' דפסח זמן
תבואה האין ומערת זמן פירות זמן
י' וכן זמן גשמי שיה' לכל אלה נמשח הוא
נדון ברי' יוסר ממשאר ימים ותורן
דבר זה נלמד מדגריקו בפסיקתא
[מס' ל"ג] בשם רבי אליעזר בפרק
השקטו' ה' נמשח הדגים בשמים
ותקדשו ב' חלל נמשח העולם ולפי זה

[illegible]

אדם: *מתני' *בארבעה⁹⁷
 נידון בפסח על התבואה
 האילן כר"ה כל באי עולם
 מן מרון שנאמר ה'יוצר יחד
 כל מעשהם וכתב נידון על
 תבואה שאירע בה קרי או
 ח נידונה לשעבר לאחר
 בא אדם שאירע בו אונס או
 פדיון נידון לשעבר לאחר
 חן להבא אדם רבא שרם
 הוא דרי רבי יוחנן רב

ל פירות האילן ובהר דודנו
תחת ביה"כ תניא ר' יהודה
מר בפסח מפני שהפסח זמן
הברי שיתברך לכם תבואה
ב בעצרת מפני שעצרת זמן
הללם בעצרת כדי שיתברר
ו מים בתו מפני שהגזן זמן
כדי שיתברר לכם גשמי
זמן מלכות כדי שתמליכו
ובמה בשופר (א) אמר רב
יוש ברוך הוא תקעו לפני
אברהם ומעלה אני עליכם
הה יתקעין ומרעין ברהמקל
ז כדי לערבב את השמןקדש
ואמר

על גמר ברייתו קח תמרינן דלרס
ותמר בריה נבחר ארס האשון שעה
ששאלו גולם דז' זרק ב' נמנה ב'ה הכנינו
ששאלו ארסן לבדך כסם שטמול
וכל זה ארסן בחדש השני בחג
ב פלס ותמרינן משפס לה' ולפי זה הא
רבי אלעזר על יצירה ארס קח
הבוקר כ"ה בחלו ותמרינן י"ט כ"ה
אפי' ישרא חוין למסור ד"ל ותקפו
רבי יוחנן ירשם לה ארס דסבידא ל
החמה התחילו למסור
והנסיחה שלפ' שנמלה הקדש
לאחר תלמיס וביטניה ר' גור
מעבש וישבו אל הס אפסר
בריתו בזמן שהקטב לכפרה וס
ר' אחיה הכה כפסא דסבידא
תמקד וגו' כחכתי עליה נמקד
ע"ה ארסן שמוקטש
זה קרי' כגון צד וסדפן : י

יצאד לשון בני
 זכרים העולם
 בעצרת על פירוש
 עובדין לפניו בבב
 לבם המבין אל כ
 המים: גב' תנא
 אונם קדם הפס
 הפסח גירונת לה
 קי קדם יום הב
 יום הכיפורים גי
 ריו דיוי מחבני
 יצאד לשון בני
 זכרים העולם
 בעצרת על פירוש
 עובדין לפניו בבב
 לבם המבין אל כ
 המים: גב' תנא
 אונם קדם הפס
 הפסח גירונת לה
 קי קדם יום הב
 יום הכיפורים גי
 ריו דיוי מחבני

בפסח על התבואה בעצרת עון"ן * ברה"ג גזר דינו של אדם נהר פני מה אמרה תורה הביאו עומר הקב"ה הקריבו לפני עומר בפסח ה אמרה תורה הביאו שתי הלחם אמר הקב"ה הקריבו לפני שתי הלחם ומפני מה אמרה תורה נחם בן הקב"ה נסכו מים לפני נחם ברה"ג מליכות וזכויות. ושופר שיביא וזכוונכם לפני לזמרה * עין בשופר של איל אמר הקדוש י שאובור לכם עקירת יצחק בן ימכם לפני אמר רבי יצחק לכל יתקעין ומרעין כשהן עומדי

וְיִצְחָק אָמַר בְּחַסְדֵּי נְבִירָה הָעוֹלָם
 וְהַיְרִשְׁתִּין וְהָסֵם בְּפִסְקִיטָהּ מִנְּחָלָה
 הַנֶּגֶם שֶׁעָשָׂה בְּד' בְּנֵלָה בִּי רָקֵמָה ב' ס'
 שֶׁשָּׂמִים עֲשֵׂרָה אֵלִי בְּדִמּוֹם אָמַר לוֹ
 דִּמְסָם לִפְנֵי עֲבָדֶיךָ בְּיוֹם זֶה וְיִוֹאֲלִין
 בְּשִׂמְיֹת יְשׁוּעָה שְׁמוֹת הַחַדָּשׁ הַזֶּה מֵאֲחֵיכֶם
 הַיּוֹם תִּחְלַם מַעֲשֶׂיךָ וְתִרְוֶן לִיּוֹם רָשָׁעִין
 בְּרָצוֹנֵיהֶם וְלִיִּשְׁתִּילֵיהֶם לְהַשְׁכִּים בְּאֲשֻׁמּוֹרוֹ
 וְיִצְחָק כָּלָל וְאָמַר דִּמְסָה בְּנִי [ד' ע"ב] לֵד
 הָעוֹלָם אִיכָל לְמִימֵר בְּנִי מִנְּחָלָה
 תִּחְלַם מִיִּחְסֵת הָאֵלִילוּת וְהַפִּירוֹת שְׁכָל זֶה
 בְּיָמֶיךָ נְבִירָה הָעוֹלָם אֲחֵי הַדָּרָה קֹשֶׁת
 לְחֹלֶן וְיִשְׂרָאֵל בְּזֻמָּן הַאֲשֻׁבֶנֶת לְכַפֵּרָה
 בְּיָמֵי צְרָה וְדִקְרִים מְגֻרִים נְכִיבִים וְנִסְתָּרִים
 הֵרֵן נִתְּחַה לִּסְתֵּר תוֹרַה זְמַן כְּדִי שֶׁבִי וְיִפְתֵּי
 מִתְּרִילָה לוֹ לְעִמָּה וְלַפִּיכָר רַחֵם הַקְּבָ"ה
 הַזֶּה לְעַבְדֵי יִשְׂרָאֵל וְעוֹד הִדְאִיר דִּמְסָה וְתִקַּח
 מִיָּמֶיךָ כְּמֹת הָאֵלִילוּת הַזֶּה הָאֵלִיל
 בְּיָמֵיךָ נְבִירָה וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל לֵק
 יִשְׂרָאֵל הַקְּבָ"ה לְמַשָּׁה : [ד'] תִּנְחַם חֲבוּלָה

מחנ'י כנני מרנן •
נבי נידויות לשפער •
 רדיעו בשפסל אל מחקד •
 בשפסל שאלח וימיטה •
 שפער מרחוק • להבא • בי
 עמינן בקרבו ומשום קר'ו •
 לשפער קר'ו להא' ללקיחה
 דיני מיתדקא • קדם א
 לקר' • שפספסא ומן א
 שהתחטס נידויות בו • שח
 על פירוח האילן שפסן •
 שבוירס טלא חיו מצינ'ן •
 לעלמ' דכחי • צבורי קר'ו
 לערנב • טלא ויספין קר'ו

פֶּרֶקִים הָעוֹלָם נִיֵּד
עַל הַמִּים וְאֵרֶם נִיֵּד
אוֹמֵר מִשּׁוֹם רִעַם
חִבּוּאָהּ הוּא אֵרֶם
שִׁבְדוֹת וּמִפְּנֵי מֵה
פִּירוֹת הָאֵלֶּךְ הוּא א
לֶכֶם פִּירוֹת שְׂבֵאָה
נִשְׁמֵי שֶׁנָּה הוּא א
שֶׁנָּה ב וְאֵרֶם לִפְנֵי
עֲלִיכֶם וְזִכְרוֹנֹת כִּדִּי
אֲבֹהֵי לֶכֶם תּוֹקֵעִי
בְּשׂוֹפֵר שֶׁל אֵל כִּד
כֵּאלֹז עֲקֵדְתֶּם עֲצֵי
ג כֶּשֶׁהן יוֹשְׁבֵן *

הָא דַּתְּמִינָא בְּנִמְרָא
 עָסִי מַדִּיעִי חֲלָחָא
 עָסִי מַלְאִי הָעֵרָא בְּשִׁלְשָׁא
 בְּרַם בְּחָלָם עֲבָדִי דִּיקוּן
 עֲתִידִין בְּכָךְ לְהוֹת עוֹמֵם
 וְיִרָא מִבְּשָׂאֵי יִמְסֻן וְאִם
 כְּחֵלִין מְלִיכִין הִירְלֵנָא
 הָעוֹלָם אֵלֶּי וְלֹקֵן מִגְּוִ:
 בְּבִרָא בְּשׁוֹמֵם אֵלֶּי וְאִם
 אֲלֵחָם אִי"ל דְּנִיבִין בְּבִרָא
 הָעוֹלָם אֵלֶּי וְאִם עָבִי
 לִ"ר חֲבֵל לִי רִמְמוֹר דִּי
 אִם יִשְׂרָאֵל בְּרִינִי וְיִלֵּא
 וְחִי יִשְׂרָאֵל דְּנִיבִין וְכִפְרֵה
 שְׂחָא וְיִם סְלִיחָה וְכִפְרֵה
 לְהַתְרַעֵת לְמַשָּׁה וְיִזְוִי"ל
 כְּרִיב יִתְעַצֵּב וְקִילֵי וּמוֹסֵף
 בְּפִרְקָא לְהוֹת בְּיָל דִּי
 בְּחִשְׁמִשְׁתֻּרָא כְּרִיבֵי אֵלֶּי
 עָבִי הַתְּחִילֵי מ' יִם שְׁנַתְּהִירָא

B. David Schreiber,
Nora'ot Ha-Rav 6 (1997),
pp. 260-61

The Mishkan is demonstrative of the link between Teshuva and Tzedakah.

(5) The Gemara derives the principle that צדקה, charity, is part of the Teshuva process from the Passuk of, צדקה תציל ממות. I believe that there is another source to substantiate the principle that Tzedakah is part of Teshuvah.

After the episode of the עגל, G-d commanded the Jews, immediately, to give of their money, to donate everything they had, to build the Mishkan. Did G-d really need a Mishkan? The Prophet says:

הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך (מלכים א': ח, כ"ו)
The universe cannot contain thee.
אף כי הבית הזה
certainly not this little house (which I, Solomon, have built).

Why, then, did G-d demand that they build a Mishkan for Him?

(6) The answer is that G-d wanted to train the Jews to give Tzedakah.

The Teshuva for the עגל was provided by having them contribute Tzedakah for the construction of the Mishkan. They couldn't give Tzedakah to the poor people, because there were no poor people. There were no beggars nor paupers in the Midbar society. It was a classless society. No one could save anything. Even the Manna couldn't be saved from one day to another. They had no savings accounts, no banks, no deposits. Everybody had only what G-d gave them. But G-d demanded from the Jews that they donate whatever they had: זהב וכסף, gold, silk, silver, velvet etc. Whatever they collected in Mitzraim, they were told to donate as Tzedakah for the construction of the Mishkan. This was an exercise of Tzedakah.

Tzedakah is the antidote to sin.

(7) חטא arises when a person begins to idolize himself. חטא is a result of selfishness, of complete lack of consideration for others. When a person sees only himself, and no one else, when he tries to surround himself with a halo, with glory, it is חטא. חטא results when the little temptation to which one is exposed, overrules all sacred principles. One abandons tradition because of the little pleasure which he expects to derive from the performance of some deed. Tzedakah counters this. Tzedakah demonstrates sympathy, compassion and sharing with others. That is why the סליחה of Yom Kippur can only be obtained through Tzedakah. There is no Teshuva without Tzedakah.

שם נדקדק לעקס: לריך פעם שלא שמר הסדר דשנינו השם שילוף מפסוק של חורס היל' לחקדים לכל ואח"כ שינוי מעשה דילוף. מפסוק דנביאים ואח"כ לעקס דילוף מפסוק תהלים ואחר כך נדקדק דילוף מפסוק דמשלי שמאחר לחללים בסדר הכחוצים וכדלמרינן סוף פרק קמח דבבא בתרא. ויש לומר שמסדר אותם כסדר פעולתם שכל א' פועל יותר מחבירו ולדקדק פועל ביותר שמליל ממות ואח"כ לעקס שמליל רק ממלוקות ואח"כ שינוי השם שמעשה המל' בלבד כמו צמרה ואח"כ שינוי מעשה שפועל לבד להעביר הרעה אשר עדיין לא בא כדילוף מוינחם ה' על הרעה. ובזה א"ש מה שקדקד המכרש"א שהפיימן שידס תשובה חפלה נדקדק מעבירין את רוע הגזירה למה לא חשיב ג"כ שינוי השם ושינוי מקום. אבל לפ"א א"ש שחס לא שינו רוע גזירה רק המל' שמעולם לא נגזר על אברהם ושרה שלא ילדו אלא עפ"י טבע המל' לא היו ראויים לכך ושינוי הקצ"ה שחם ועי"ל נשחטה המל' ומה דקאמר הכא מקרעין גזר דיו וחשיב חסם גם שינוי השם אגב נכרח להאמרינן אמר גם על שינוי השם גזר דין אבל באמת קריעם גזר דין ליכא רק שינוי מל' :

יחזיקו עמך ישראל

כל עמא לדינא אמרין הוה תמן ר' חייה ור' אימי ורבי אימי וקמון ואולון לון *א"ר לעזר ג' דברים מבטלין את הגזירה קשה ואלו הן תפלה וצדקה ותשובה ושלשון בפסוק אחד *ויבנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו וזו תפלה ויבקשו פניו זו צדקה כמה דאמר אמר *אני בצדק אחזה פניך וישובו מדרכיהם הרעים וזו תשובה אם עשו כן מה כת' תמן יואני אשמע השמים ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם ר' חגי דרש הדרא דר' לעזר כל שעה בתעניתא א"ר לעזר סוף שתא כשתא מן עפר קטא לסתוא נפת צפונה יצף לבניך כל שנה שאין מרדעין עליה בראשונה סוף שמרדעין עליה במופה כל שאינה חסה על

נאמר בפרסוק אחד הדרא הוא דכתיב (דה"ב ז, יד) 'ויבנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו' זו תפלה (שם שם, שם) 'ויבקשו פני' הרי צדקה כמה דאמר אמר (תהלים יז, טו) 'אני בצדק אחזה פניך' (דה"ב שם, שם) 'וישובו מדרכם הרעה' זו תשובה ואחר כך (שם שם, שם) 'ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם' ר' הונא בר רב יוסף אמר אף שגוי שם ומעשה טוב שגוי השם מאברהם (בראשית יז, ה) 'ולא יקרא עוד שמך אברהם' מעשה טוב מאנשי נינוה שנאמר (יונה ג, י) 'וירא אלהים את מעשיהם כי שבו וגו'' ויש אומרים אף שגוי מקום שנאמר (בראשית יב, א) 'ויאמר ה' אל אברהם לך לך' ר' מונא אמר אף התענית שנאמר (תהלים כ, ב) 'צעק ה' ביום צרה וגו'' רבא בר מחסין ורבי חמא בן

[illegible]

Misfinafi בִּקְשָׁה עַל – At four junctures during the year the world is judged: בִּקְשָׁה עַל פְּרִיָּהּ הָעוֹלָם וְיִדּוּן – on Pesach for the grain, בִּקְשָׁה עַל פְּרִיֹת הָאֵילָן – on Shavuot for the fruit of the tree, בִּקְשָׁה עַל כָּל בָּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִין לִפְנֵי כְּבוֹן מָרוֹן – on Rosh Hashanah all who come to the world [i.e. all men] pass before Him like *bnei maron*,^[1] – שֶׁנֶּאֱמָר „הַיֵּצֵר יוֹד לִבָּם הַמּוֹבִין אֶל-כָּל-מַעֲשֵׂיהֶם” – as it is stated: *Who fashions their hearts together, Who understands all their deeds*,^[2] וְזֶהוּ יוֹדוֹתָיו עַל הַמָּוֶן – and on the Festival [of Succos] they are judged for the water.^[3]

[illegible]

התפלל ולא נענה מפני מה זה נענה וזה
נענה זה התפלל תפלה שלימה נענה וזה
לא התפלל תפלה שלימה לא נענה ר' אלעזר
אמר כאן קדם גור דין כאן לארר גור דין
רבי יצחק אמר *יפה צעקה לאדם בין
קדם גור דין בין לארר גור דין וגור דין
רצובר מי מיקדם הוא כתוב אחד אומר
יבסס^מ מרעה לך^ו וכתוב *כי אם חכבסי
בנחל ותרבי לך בורית נחתם עוקר לפני
מאי לאו כאן קדם גור דין כאן לארר גור
דין לא אידי ואידי לארר גור דין ולא קשיא
כאן בגור דין שיש עמו שבועה כאן בגור
דין שאין עמו שבועה כדרך שמואל בר אמי
דאמר רב שמואל בר אמי ואמי לה אמר
רב שמואל בר רבמי אמר רבי יונה *מנין
לגורדין שיש עמו שבועה שאינו נקדש שנאמר
[ו]כלן נשבעתי לביט עלי אם יחפר^מ
עון בית עלי בזבח ובמנחה אמר *דבא
בזבח ובמנחה אינו מחכר אבל מחכר
בתורה אבי אמר בזבח ומנחה אינו
מחכר אבל מחכר בתורה ובמנחות חסדים
*דרבה ואבי מרביט עלי קאחו רבה דעסק
בתורה *דיה ארבעין שני אבי דעסק בתורה
ובמנחות חסדים וזה שיתון שני תו רבנן
ממנחות וזה דייקא דהכא שיתון שני תו רבנן

ב"ה כל באי עולם כי כבדי אמרנו.
 ככבדים שמונים אותם לעשר יוחאן
 זה אמר זה כפתם קטן שאין יוחאן
 הללם כאלה: כמעט עשר מרן.
 האמר קלר ואלו גנים יוחאן לך
 זה נלד זה שהעמק עמוק משמי נדי
 הדיק: ה"ב רבי יהודה אמר שמואל
 בחיילת של בית דוד והלד גיסקין
 ואמר רבה בר בר חנה ר"ה: בחיילת
 של בית דוד, וכני מרון כבדי מילת
 של מלך. מרון לשון מרות ואדנות. וכן
 היו מונים אותם יואלם זה אמר זה
 נללם למלמה: (וברל) שני שני
 ובר' ואע"פ שגזברין זה אמר זה:
 אבא אבן גבני. לדין נקטריס
 נקטריס אמר מדינתו תנא דין
 מלמה למלמה מלך קרל היאר
 יחד לנס: ולביתו מייחד כי הדי.
 נלל של זה ק' לנן של זה: הדי
 קאמר היצור רואה ידן לבם.
 ואמר ללעל מיימי קל מלד השנים
 אל כל יושבי הארץ היאר אותם
 השנים יחד את לבם: **גמ'** על
 ששה חרשים שלוחים יראים. שקשו
 יחד הדש ע"פ עדים כשראו אל
 הדש ומדישים השלוח לגולה יום
 שקשוהו אל ציוס שלשים וחדש
 שעבר חקר אז ציוס אל וחדש
 שעבר מלל: מפני הפסח. והולכין
 השלוח עד הפסח חוק מן השננות:
 ועל אבן מפני התענית. והולכין
 עד שמונת השנים חוק מן השננות:
 על אילול מפני ר"ה. מדישים ממי
 המחיל אלול ועשין ר"ה ציוס שלשים
 מלל גולה דרוב שנים אין אלול
 מעבר ווע"פ ששקס הוא צדס מלל
 ערבוהו צ"ד א' פאשר לנן לדמ'
 ועל כרחן הולכין אחר רוב שנים
 ודע לל דיע ממי המחיל אלול לא
 ידע יום שלשים שלו: ועל תשרי
 מפני תקנת המעדות. לאחר
 שקדשוהו צ"ד למשיך השלוח יואלן
 ליום הכמרת והולכין עד מקום
 ציוסין להגיע עד הגו. ומדישים
 שם עיבדי צ"ד את אלול ואל לאו
 כדי שלא יהא לבס וקוסן ציוה"ה
 וקוסת: פסח קטן. פסח שני למעלה
 וסיה דברך רמקוה גדלשון: **גמ'**
 דלמדי

The Gemara inquires regarding the last phrase:
מאי בְּנֵי מָרוֹן – What is the meaning of “like *bnei maron*”?
The Gemara presents three answers:
הָכָא תְּרַגְּמוּ בְּנֵי אֲמֶרֶץ – Here in Babylonia they translated it:
like lambs.^[21] רִישׁ לָקִישׁ אָמַר – Reish Lakish who was from
ẖetz Yisrael said: כְּמַעְלֹת בֵּית מָרוֹן – Like the people
traversing the elevated paths of the Maron area.^[22] (אמר) רַב
יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל – Rav Yehudah said in the name of
Shmuel: כְּחַיִּילוֹת שָׁל בֵּית דָּוִד – Like the soldiers of the House
of David.^[23]

אף – Rav Nachman bar Yitzchak said: אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק
 We have also learned this in our Mishnah, – אָנּוּ נִמְי תְּנִינָא
 which concludes by citing this verse:^[26] *From His dwelling place
 He oversees all inhabitants of the earth,* יְהוָה יֹדֵד לָבָם הַמִּבֵּין
 – אֵל-כֹּל-מַעֲשֵׂיהֶם – THE ONE WHO CREATES THEIR HEARTS TO-
 GETHER, WHO UNDERSTANDS ALL THEIR DEEDS. מָאי קָאָמַר
 What does [this verse] mean? אֵילִינָא הָכִי קָאָמַר – If you say
 that this is what it means, וְהָיָה לְכֹל עַלְמָא וְנִתְּנָה לְבִינָהוּ
 – that [God] created everyone and united their hearts
 together, i.e. He made each person think alike, וְהָיָה קָא חֲוִינָא
 – but we see that this is not so. People think very
 differently from each other! – אֵילָא לֹא הָכִי קָאָמַר – Rather, is
 this not what the verse means: הַיּוֹצֵר רוּחָהּ יֹדֵד לָבָם וּמִבִּין אֶל כָּל
 – The Creator sees their hearts together in one glance
 and understands all their deeds.^[26] מַעֲשֵׂיהֶם

[illegible]